

MAHARAJA GANGA SINGH UNIVERSITY, BIKANER

B.A. PART-I (2023-24)

SEMESTER SYSTEM SYLLABUS

Choice Based Credit System

STRUCTURE OF PROGRAMME

PUNJABI

SEMESTER I

Total 6 credits: 150 marks

Paper Code	Type	Code	Title	Credit	Max. Marks		Total Marks	Minimum Passing Marks (Ext. + Int.)
					External	Internal		
PUNJ-DCCT-11	Core Compulsory	DCC	Punjabi – I	3	60	15	150	22 + 6
PUNJ-DCCT-12	Core Compulsory	DCC	Punjabi – II	3	60	15		22 + 6

SEMESTER II

Total 6 credits: 150 marks

Paper Code	Type	Code	Title	Credit	Max. Marks		Total Marks	Minimum Passing Marks (Ext. + Int.)
					External	Internal		
PUNJ-DCCT-21	Core Compulsory	DCC	Punjabi – I	3	60	15	150	22 + 6
PUNJ-DCCT-22	Core Compulsory	DCC	Punjabi – II	3	60	15		22 + 6

Internal Assessment: The internal assessment will be of 30 marks. A continuous assessment process will be adopted to achieve and ascertain the objectives and learning outcomes. Marks for internal examination should be awarded on unit basis based on class tests, seminars, assignments, presentations, other activities etc.

For example: Assignment / Project / Oral Examination - 05 Marks, Group Discussion / Subject Knowledge & Skills- 05 Marks, Behavior & Classroom Attendance- 05 Marks

महाराजा गंगासिंह विश्वविद्यालय, बीकानेर

बी.ए. पंजाबी

सेमेस्टर - प्रथम

पेपर - प्रथम

कुल पूर्णांक -60

न्यूनतम अंक -22

समय - अधिकतम 1.5 घंटा

सामान्य निर्देश:-

1. परीक्षा का माध्यम केवल पंजाबी होगा एवं प्रश्नपत्र केवल पंजाबी भाषा में ही बनाया जाएगा।
2. विद्यार्थियों एवं प्राध्यापकों से अपेक्षा है कि अध्ययन व अध्यापन का माध्यम पंजाबी में ही हो एवं गुरुमुखी लिपि ही मान्य होगी।

पाठ्यक्रम

इकाई 1

एकांकी संग्रह- छ: दर्शन (संपादक- संत सिंह सेखों) में शामिल एकांकी -

1. बेईमान (एकांकीकार- ईश्वर चंद्र नंदा)
  2. निशात बाग विच (एकांकीकार- संत सिंह सेखों)
- उपरोक्त एकांकी में प्रसंग सहित व्याख्या, एकांकी के कथानक, एकांकी सारांश, विषय वस्तु, साहित्यिक आलोचना, पात्र के चरित्र चित्रण संबंधी प्रश्न।

इकाई 2

एकांकी संग्रह- छ: दर्शन (संपादक- संत सिंह सेखों) में शामिल एकांकी -

3. मन दीयां मन विच (एकांकीकार- हरचरण सिंह)
  4. ताश दी बाजी (एकांकीकार- अमरीक सिंह)
- उपरोक्त एकांकी में प्रसंग सहित व्याख्या, एकांकी के कथानक, एकांकी सारांश, विषय वस्तु, साहित्यिक आलोचना, पात्र के चरित्र चित्रण संबंधी प्रश्न।

इकाई 3

एकांकी संग्रह- छ: दर्शन (संपादक- संत सिंह सेखों) में शामिल एकांकी -

5. अन्हे निशानची (एकांकीकार- अजमेर सिंह औलख)
  6. अन्हे काणे (एकांकीकार- आत्मजीत)
- उपरोक्त एकांकी में प्रसंग सहित व्याख्या, एकांकी के कथानक, एकांकी सारांश, विषय वस्तु, साहित्यिक आलोचना, पात्र के चरित्र चित्रण संबंधी प्रश्न।

इकाई 4

1500 से 1700 ई. तक के पंजाबी साहित्य में उपजी गुरुमति कावि धारा, गुरु नानक काल: एक स्वर्ण युग, श्री गुरु ग्रंथ साहिब जी: मूल परिचय।

इकाई 5

1500 से 1700 ई. तक के पंजाबी साहित्य में उपजी धाराएँ - सूफी कावि धारा, किस्सा कावि धारा, बीर रसी कावि धारा।

पाठ्य पुस्तकें एवं सहायक पुस्तकें:

1. संत सिंह सेखों (संपादक), छ: दर्शन (एकांकी संग्रह), पब्लिकेशन ब्यूरो, पंजाब यूनिवर्सिटी, चण्डीगढ़।
2. पंजाबी साहित दा इतिहास (आदिकाल से 1700 ई.) पब्लिकेशन ब्यूरो, पंजाबी यूनिवर्सिटी, पटियाला।
3. प्रो. ब्रह्मजगदीश सिंह, प्रो. राजबीर कौर, पंजाबी साहित द इतिहास, वारिश शाह फाउंडेशन, अमृतसर।
4. पंजाबी साहित द इतिहास (भाग 1 व 2), भाषा विभाग पंजाब, पटियाला।
5. परमिंदर सिंह, किरपाल सिंह कसेल, पंजाबी साहित दी उत्पत्ति ते विकास, लाहौर बुक शॉप, लुधियाना।
6. जोगिन्दर सिंह, पिंगल अते अरुज़, पंजाबी साहित अकादमी, लुधियाना।
7. खोज पत्रिका, पंजाबी यूनिवर्सिटी, पटियाला।

ਮਹਾਰਾਜਾ ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਬੀਕਾਨੇਰ

ਬੀ.ਏ. ਪੰਜਾਬੀ ਸਮੈਸਟਰ - ਪਹਿਲਾ

ਪੇਪਰ ਪਹਿਲਾ

ਕੁੱਲ ਅੰਕ-60

ਪਾਸ ਅੰਕ-22

ਸਮਾਂ- 1.5 ਘੰਟਾ

ਆਮ ਹਦਾਇਤਾਂ:-

1. ਇਮਤਿਹਾਨ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਪੰਜਾਬੀ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।
2. ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਨ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਕੇਵਲ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਨੂੰ ਹੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪਾਠਕ੍ਰਮ

ਯੂਨਿਟ 1

ਇਕਾਂਗੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ- ਛੇ ਦਰਸ਼ਨ (ਸੰਪਾਦਕ- ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ) ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਇਕਾਂਗੀ-

1. ਬੇਈਮਾਨ (ਇਕਾਂਗੀਕਾਰ- ਈਸ਼ਵਰ ਚੰਦਰ ਨੰਦਾ)
  2. ਨਿਸ਼ਾਤ ਬਾਗ ਵਿੱਚ (ਇਕਾਂਗੀਕਾਰ - ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ)
- ਉਪਰੋਕਤ ਇਕਾਂਗੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ, ਕਥਾਨਕ, ਸਾਰ, ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ, ਸਾਹਿਤਕ ਆਲੋਚਨਾ, ਪਾਤਰ ਚਿੱਤਰਣ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ।

ਯੂਨਿਟ 2

ਇਕਾਂਗੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ- ਛੇ ਦਰਸ਼ਨ (ਸੰਪਾਦਕ- ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ) ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਇਕਾਂਗੀ-

3. ਮਨ ਦੀਆ ਮਨ ਵਿਚ (ਇਕਾਂਗੀਕਾਰ- ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ)
  4. ਤਾਸ ਦੀ ਬਾਜੀ (ਇਕਾਂਗੀਕਾਰ- ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ)
- ਉਪਰੋਕਤ ਇਕਾਂਗੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ, ਕਥਾਨਕ, ਸਾਰ, ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ, ਸਾਹਿਤਕ ਆਲੋਚਨਾ, ਪਾਤਰ ਚਿੱਤਰਣ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ।

ਯੂਨਿਟ 3

ਇਕਾਂਗੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ- ਛੇ ਦਰਸ਼ਨ (ਸੰਪਾਦਕ- ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ) ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਇਕਾਂਗੀ-

5. ਅੰਨ੍ਹੇ ਨਿਸ਼ਾਨਚੀ (ਇਕਾਂਗੀਕਾਰ - ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਔਲਖ)
  6. ਅੰਨ੍ਹੇ ਕਾਣੇ (ਇਕਾਂਗੀਕਾਰ - ਆਤਮਜੀਤ)
- ਉਪਰੋਕਤ ਇਕਾਂਗੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ, ਕਥਾਨਕ, ਸਾਰ, ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ, ਸਾਹਿਤਕ ਆਲੋਚਨਾ, ਪਾਤਰ ਚਿੱਤਰਣ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ।

ਯੂਨਿਟ 4

1500 ਤੋਂ 1700 ਈਸਵੀ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਉਪਜੀ ਗੁਰਮਤਿ ਕਾਵਿ ਧਾਰਾ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕਾਲ: ਇੱਕ ਸੁਨਹਿਰੀ ਕਾਲ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ: ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ।

ਯੂਨਿਟ 5

1500 ਤੋਂ 1700 ਈਸਵੀ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਉਪਜੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ-ਸੂਫੀ ਕਾਵਿ ਧਾਰਾ, ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਧਾਰਾ, ਬੀਰ ਰਸੀ ਕਾਵਿ ਧਾਰਾ।

ਪਾਠ ਪੁਸਤਕਾਂ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕਾਂ:-

1. ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ (ਸੰਪਾਦਕ), ਛੇ ਦਰਸ਼ਨ (ਇਕਾਂਗੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ), ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ, ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ।
2. ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ (ਆਦਿ ਕਾਲ ਤੋਂ 1700 ਈ.) ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ।
3. ਪ੍ਰੋ. ਬ੍ਰਹਮਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋ. ਰਾਜਬੀਰ ਕੌਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ, ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।
4. ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ (ਭਾਗ 1 ਅਤੇ 2), ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ, ਪਟਿਆਲਾ।
5. ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਸੇਲ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਤੇ ਵਿਕਾਸ, ਲਾਹੌਰ ਬੁੱਕ ਸ਼ਾਪ, ਲੁਧਿਆਣਾ।
6. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਗਲ ਅਤੇ ਅਰੂਜ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ।
7. ਖੋਜ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ।

महाराजा गंगासिंह विश्वविद्यालय, बीकानेर

बी.ए. पंजाबी (प्रथम सेमेस्टर)

पेपर - 2nd

कुल पूर्णांक -60

न्यूनतम अंक -22

समय - अधिकतम 1.5 घंटा

सामान्य निर्देश:-

1. परीक्षा का माध्यम केवल पंजाबी होगा एवं प्रश्नपत्र केवल पंजाबी भाषा में ही बनाया जाएगा।
2. विद्यार्थियों एवं प्राध्यापकों से अपेक्षा है कि अध्ययन व अध्यापन का माध्यम पंजाबी में ही हो एवं गुरुमुखी लिपि ही मान्य होगी।

पाठ्यक्रम

इकाई 1 व 2

नावल 'सच नू फाँसी' (नावलकार-जसवंत सिंह कंवल) के कथानक, नावल का सारांश, विषयवस्तु, नावल में समस्या, पात्र के चरित्र चित्रण संबंधी प्रश्न।

इकाई 3

लोक नाच - परिभाषा, प्रकृति और उद्देश्य, पंजाब के प्रमुख लोक नाच- भंगड़ा, गिद्धा, सम्मी, झूमर।

इकाई 4

लोक खेल- परिभाषा, प्रकृति और उद्देश्य, पंजाब के प्रमुख लोक खेल- सौँची पक्की, कोटला छपाकी, गुल्ली डंडा, पिठू।

इकाई 5

व्याकरण - पर्यायवाची शब्द, अनेकार्थक शब्द, विलोम शब्द।

पाठ्य पुस्तकें एवं सहायक पुस्तकें:-

1. जसवन्त सिंह कंवल, सच नू फाँसी (पंजाबी उपन्यास), यूनिस्टार (लोकगीत) पब्लिकेशन, मोहाली।
2. अजोकी पंजाबी दा व्याकरण, पंजाब स्कूल सिखिया बोर्ड, साहिबजादा अजीत सिंह नगर।
3. जोगिन्दर सिंह, पिंगल अते अरूज़, पंजाबी साहित अकादमी, लुधियाना।
4. जीत सिंह जोशी, सभ्याचार अते लोकधारा दे मूल सरोकार, लाहौर बुक शॉप, लुधियाना।
5. गुरबख्स सिंह फ्रेंक, सभ्याचार अते पंजाबी सभ्याचार, वारिश शाह फाउंडेशन, अमृतसर।
6. सरवन सिंह पंजाब दीयां देसी खेड़ा, पब्लिकेशन ब्यूरो, पंजाबी यूनिवर्सिटी, पटियाला।
7. जीत सिंह जोशी, लोक कला अते सभ्याचार, पब्लिकेशन ब्यूरो, पंजाबी यूनिवर्सिटी, पटियाला।

ਮਹਾਰਾਜਾ ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਬੀਕਾਨੇਰ

ਬੀ.ਏ. ਪੰਜਾਬੀ

ਸਮੇਸਟਰ - ਪਹਿਲਾ

ਪੇਪਰ - ਦੂਜਾ

ਕੁੱਲ ਅੰਕ-60

ਪਾਸ ਅੰਕ-22

ਸਮਾਂ- 1.5 ਘੰਟਾ

ਆਮ ਹਦਾਇਤਾਂ :-

1. ਇਮਤਿਹਾਨ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਪੰਜਾਬੀ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।
2. ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਨ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਕੇਵਲ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਨੂੰ ਹੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸਲੇਬਸ

ਯੂਨਿਟ 1 ਅਤੇ 2

ਨਾਵਲ 'ਸੱਚ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ' (ਨਾਵਲਕਾਰ-ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ), ਨਾਵਲ ਦਾ ਸਾਰ, ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ, ਕਥਾਨਕ, ਨਾਵਲ ਵਿਚਲੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ, ਪਾਤਰਾਂ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ-ਚਿੱਤਰਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ।

ਯੂਨਿਟ 3

ਲੋਕ ਨਾਚ- ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਮੰਤਵ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਲੋਕ ਨਾਚ- ਭੰਗੜਾ, ਗਿੱਧਾ, ਸੰਮੀ, ਝੂਮਰ।

ਯੂਨਿਟ 4

ਲੋਕ ਖੇਡਾਂ- ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਮੰਤਵ, ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਲੋਕ ਖੇਡਾਂ- ਸੱਚੀ ਪੱਕੀ, ਕੋਟਲਾ ਛਪਾਕੀ, ਗੁੱਲੀ ਡੰਡਾ, ਪਿੱਠੂ।

ਯੂਨਿਟ 5

ਵਿਆਕਰਣ- ਸਮਾਨਾਰਥਕ ਸ਼ਬਦ, ਬਹੁਅਰਥਕ ਸ਼ਬਦ, ਵਿਰੋਧੀ ਸ਼ਬਦ।

ਪਾਠ ਪੁਸਤਕਾਂ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕਾਂ:-

1. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ, ਸੱਚ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ (ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਵਲ), ਯੂਨੀਸਟਾਰ (ਲੋਕਗੀਤ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਮੋਹਾਲੀ।
2. ਅਜੋਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਵਿਆਕਰਣ, ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ, ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ (ਪੰਜਾਬ)।
3. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਗਲ ਅਤੇ ਅਰੂਜ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ।
4. ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼ੀ, ਸਭਿਅਤਾ ਅਤੇ ਲੋਕਧਾਰਾ ਦੇ ਮੂਲ ਸਰੋਕਾਰ, ਲਾਹੌਰ ਬੁੱਕ ਸ਼ਾਪ, ਲੁਧਿਆਣਾ।
5. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਫਰੈਂਕ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ, ਵਾਰਿਸ਼ ਸ਼ਾਹ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।
6. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ, ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਦੇਸੀ ਖੇਡਾਂ, ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ।
7. ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼ੀ, ਲੋਕ ਕਲਾ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ, ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ।

महाराजा गंगासिंह विश्वविद्यालय, बीकानेर

बी.ए. पंजाबी (द्वितीय सेमेस्टर)

पेपर - 1st

कुल पूर्णांक -60

न्यूनतम अंक -22

समय - अधिकतम 1.5 घंटा

सामान्य निर्देश:-

1. परीक्षा का माध्यम केवल पंजाबी होगा एवं प्रश्नपत्र केवल पंजाबी भाषा में ही बनाया जाएगा।
2. विद्यार्थियों एवं प्राध्यापकों से अपेक्षा है कि अध्ययन व अध्यापन का माध्यम पंजाबी में ही हो एवं गुरुमुखी लिपि ही मान्य होगी।

पाठ्यक्रम

इकाई 1 व 2

काव्य संग्रह 'शब्द सवेरा' (संपादक: हरिभजन सिंह) में शामिल कवि-

1. शेख फरीद
  2. गुरु नानक देव जी
  3. गुरु अर्जन देव जी
  4. गुरु गोबिंद सिंह जी
  5. भाई गुरदास जी
- की कविताओं की प्रसंग सहित व्याख्या, कविता के कथानक, सार, विषय वस्तु, केंद्रीय भाव से संबंधित प्रश्न।

इकाई 3

काव्य संग्रह 'शब्द सवेरा' (संपादक: हरिभजन सिंह) में शामिल कवि-

6. शाह हुसैन
7. दमोदर
8. हाफिज़ बरखुरदार (यूसुफ जुलैखां, मिर्जा साहिबा)

की कविताओं की प्रसंग सहित व्याख्या, कविता के कथानक, सार, विषय वस्तु, केंद्रीय भाव से संबंधित प्रश्न।

इकाई 4

रस, छंद और अलंकार का अर्थ, परिभाषा एवं प्रकार।

इकाई 5

विराम चिह्न (पैराग्राफ), हिंदी पंक्तियों का पंजाबी में अनुवाद ।

पाठ्यक्रम और सहायक पुस्तकें:-

- 1 हरिभजन सिंह (संपादक), शब्द सवेरा (काव्य संग्रह), प्रकाशन ब्यूरो, पंजाब विश्वविद्यालय, चंडीगढ़।
2. अजोकी पंजाबी दा व्याकरण, पंजाब स्कूल सिखिया बोर्ड, साहिबजादा अजीत सिंह नगर।
3. सुरेन्द्र सिंह खैरा, पंजाबी भाषा व्याकरण अते बंतर, प्रकाशन ब्यूरो, पंजाबी विश्वविद्यालय, पटियाला।
4. जोगिन्दर सिंह, पिंगल अते अरूज़, पंजाबी साहित अकादमी, लुधियाना।
5. बूटा सिंह बराड़, पंजाबी व्याकरण सिद्धांत अते विहार, 5आब प्रकाशन, जालंधर।
6. प्रेम प्रकाश सिंह, भारतीय काव्यशास्त्र, मदान प्रकाशन, पटियाला।
7. राजिंदर सिंह शास्त्री, काव्य प्रकाश, प्रकाशन ब्यूरो पंजाबी विश्वविद्यालय, पटियाला।
8. दुनी चंद, साहित्य दर्पण, प्रकाशन ब्यूरो पंजाब विश्वविद्यालय, चंडीगढ़।
9. खोज पत्रिका, पंजाबी यूनिवर्सिटी, पटियाला।

ਮਹਾਰਾਜਾ ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਬੀਕਾਨੇਰ

ਬੀ.ਏ. ਪੰਜਾਬੀ

ਸਮੈਸਟਰ - ਦੂਜਾ

ਪੇਪਰ - ਪਹਿਲਾ

ਕੁੱਲ ਅੰਕ-60

ਪਾਸ ਅੰਕ-22

ਸਮਾਂ- 1.5 ਘੰਟਾ

ਆਮ ਹਦਾਇਤਾਂ:-

1. ਇਮਤਿਹਾਨ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਪੰਜਾਬੀ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।
2. ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਨ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਕੇਵਲ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਨੂੰ ਹੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸਲੇਬਸ

ਯੂਨਿਟ 1 ਅਤੇ 2

ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਸ਼ਬਦ ਸਵੇਰਾ' (ਸੰਪਾਦਕ: ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਵੀ-

1. ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ 2. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ 3. ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ 4. ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ 5. ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ
- ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ/ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ, ਕਥਾਨਕ, ਸਾਰ, ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਭਾਵ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ।

ਯੂਨਿਟ 3

ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਸ਼ਬਦ ਸਵੇਰਾ' (ਸੰਪਾਦਕ: ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਵੀ-

6. ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ 7. ਦਮੋਦਰ 8. ਹਾਫਿਜ਼ ਬਰਖੁਰਦਾਰ (ਯੂਸਫ਼ ਜੁਲੈਖਾਂ, ਮਿਰਜ਼ਾ ਸਾਹਿਬਾਂ)
- ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ/ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ, ਕਥਾਨਕ, ਸਾਰ, ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਭਾਵ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ।

ਯੂਨਿਟ 4

ਰਸ, ਛੰਦ ਅਤੇ ਅਲੰਕਾਰ ਦਾ ਅਰਥ, ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਕਿਸਮਾਂ।

ਯੂਨਿਟ 5

ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਚਿੰਨ੍ਹ, ਹਿੰਦੀ ਸਤਰਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ।

ਪਾਠ ਪੁਸਤਕਾਂ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕਾਂ:-

1. ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ (ਸੰਪਾਦਕ), ਸ਼ਬਦ ਸਵੇਰਾ (ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ), ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ, ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ।
2. ਅਜੋਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ, ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖੀਆ ਬੋਰਡ, ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ।
3. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਆਕਰਨ ਅਤੇ ਬਣਤਰ, ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ।
4. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਗਲ ਅਤੇ ਅਰੂਜ਼, ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ।
5. ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਆਕਰਨ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰ, 5ਆਬ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਜਲੰਧਰ।
6. ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ, ਭਾਰਤੀ ਕਾਵਿ ਸ਼ਾਸਤਰ, ਮਦਾਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਪਟਿਆਲਾ।
7. ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਸਤਰੀ, ਕਾਵਯ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ।
8. ਦੁਨੀ ਚੰਦ, ਸਾਹਿਤਯ ਦਰਪਣ, ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ।
9. ਖੇਜ ਪੱਤ੍ਰਕਾ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ।

महाराजा गंगासिंह विश्वविद्यालय, बीकानेर

बी.ए. पंजाबी (द्वितीय सेमेस्टर)

पेपर - 2nd

कुल पूर्णांक -60

न्यूनतम अंक -22

समय - अधिकतम 1.5 घंटा

सामान्य निर्देश:-

1. परीक्षा का माध्यम केवल पंजाबी होगा एवं प्रश्नपत्र केवल पंजाबी भाषा में ही बनाया जाएगा।
2. विद्यार्थियों एवं प्राध्यापकों से अपेक्षा है कि अध्ययन व अध्यापन का माध्यम पंजाबी में ही हो एवं गुरुमुखी लिपि ही मान्य होगी।

पाठ्यक्रम

इकाई 1 व 2

काव्य संग्रह 'शब्द सवेरा' (संपादक: हरिभजन सिंह) में शामिल कवियों के जीवन, साहित्य योगदान एवं काव्य कला से संबंधित प्रश्न।

इकाई 3

पंजाब के प्रमुख लोक मेले- जरग दा मेला, छपार का मेला, जगरावां दी रोशनी, मुक्तसर दा मेला, बुड्ढा जौहड़ दा मेला।

इकाई 4

पंजाब के प्रमुख त्यौहार- विसाखी, राखी, होला महल्ला, लोहड़ी, दिवाली, तीयां।

इकाई 5

व्याकरण- अशुद्ध से शुद्ध वाक्य, लिंग और वचन।

पाठ्यक्रम और सहायक पुस्तकें:-

1. पंजाबी साहित्य का इतिहास (आदिकाल से 1700 ई.) पब्लिकेशन ब्यूरो, पंजाबी यूनिवर्सिटी, पटियाला।
2. प्रो. ब्रह्मजगदीश सिंह, प्रो. राजबीर कौर, पंजाबी साहित्य का इतिहास, वारिश शाह फाउंडेशन, अमृतसर।
3. पंजाबी साहित्य का इतिहास (भाग 1 व 2), भाषा विभाग पंजाब, पटियाला।
4. परमिंदर सिंह, किरपाल सिंह कसेल, पंजाबी साहित्य की उत्पत्ति ते विकास, लाहौर बुक शॉप, लुधियाना।
5. अजोकी पंजाबी का व्याकरण, पंजाब स्कूल सिखिया बोर्ड, साहिबजादा अजीत सिंह नगर।
6. सुरेन्द्र सिंह खैरा, पंजाबी भाषा व्याकरण अते बंतर, प्रकाशन ब्यूरो, पंजाबी विश्वविद्यालय, पटियाला।
7. जोगिन्दर सिंह, पिंगल अते अरूज़, पंजाबी साहित्य अकादमी, लुधियाना।
8. बूटा सिंह बराड़, पंजाबी व्याकरण सिद्धांत अते विहार, 5आब प्रकाशन, जालंधर।
9. जीत सिंह जोशी, सभ्याचार अते लोकधारा दे मूल सरोकार, लाहौर बुक शॉप, लुधियाना।
10. गुरबख्स सिंह फ्रेंक, सभ्याचार अते पंजाबी सभ्याचार, वारिश शाह फाउंडेशन, अमृतसर।
11. सरवन सिंह पंजाब दीयां देसी खेडॉ, पब्लिकेशन ब्यूरो, पंजाबी यूनिवर्सिटी, पटियाला।
12. जीत सिंह जोशी, लोक कला अते सभ्याचार, पब्लिकेशन ब्यूरो, पंजाबी यूनिवर्सिटी, पटियाला।
13. खोज पत्रिका, पंजाबी यूनिवर्सिटी, पटियाला।

ਮਹਾਰਾਜਾ ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਬੀਕਾਨੇਰ

ਬੀ.ਏ. ਪੰਜਾਬੀ

ਸਮੈਸਟਰ - ਦੂਜਾ

ਪੇਪਰ - ਦੂਜਾ

ਕੁੱਲ ਅੰਕ-60

ਪਾਸ ਅੰਕ-22

ਸਮਾਂ- 1.5 ਘੰਟਾ

ਆਮ ਹਦਾਇਤਾਂ:-

1. ਇਮਤਿਹਾਨ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਪੰਜਾਬੀ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।
2. ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਆਏਨ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਨ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਕੇਵਲ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਨੂੰ ਹੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸਲੇਬਸ

ਯੂਨਿਟ 1 ਅਤੇ 2

ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਸ਼ਬਦ ਸਵੇਰਾ' (ਸੰਪਾਦਕ: ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ, ਸਾਹਿਤਕ ਯੋਗਦਾਨ ਅਤੇ ਕਾਵਿ ਕਲਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ।

ਯੂਨਿਟ 3

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਲੋਕ ਮੇਲੇ- ਜਰਗ ਦਾ ਮੇਲਾ, ਛਪਾਰ ਦਾ ਮੇਲਾ, ਜਗਰਾਵਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ, ਮੁਕਤਸਰ ਦਾ ਮੇਲਾ, ਬੁੱਢਾ ਜੌਹੜ ਦਾ ਮੇਲਾ।

ਯੂਨਿਟ 4

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤਿਉਹਾਰ- ਵਿਸਾਖੀ, ਰੱਖੜੀ, ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ, ਲੋਹੜੀ, ਦੀਵਾਲੀ, ਤੀਆਂ।

ਯੂਨਿਟ 5

ਵਿਆਕਰਣ- ਅਸ਼ੁੱਧ ਤੋਂ ਸ਼ੁੱਧ ਵਾਕ, ਲਿੰਗ ਅਤੇ ਵਚਨ ।

ਪਾਠ ਪੁਸਤਕਾਂ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕਾਂ:-

1. ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ (ਆਦਿ ਕਾਲ ਤੋਂ 1700 ਈ.) ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ।
2. ਪ੍ਰੋ. ਬ੍ਰਹਮਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋ. ਰਾਜਬੀਰ ਕੌਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ, ਵਾਰਿਸ਼ ਸ਼ਾਹ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।
3. ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ (ਭਾਗ 1 ਅਤੇ 2), ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ, ਪਟਿਆਲਾ।
4. ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਸੇਲ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਤੇ ਵਿਕਾਸ, ਲਾਹੌਰ ਬੁੱਕ ਸ਼ਾਪ, ਲੁਧਿਆਣਾ।
5. ਅਜੇਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਵਿਆਕਰਣ, ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ, ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ।
6. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਆਕਰਨ ਅਤੇ ਬਣਤਰ, ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ।
7. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਗਲ ਅਤੇ ਅਰੂਜ਼, ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ।
8. ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਆਕਰਨ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰ, 5ਆਬ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਜਲੰਧਰ।
9. ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼ੀ, ਸਭਿਅਤਾ ਅਤੇ ਲੋਕਧਾਰਾ ਦੇ ਮੂਲ ਸਰੋਕਾਰ, ਲਾਹੌਰ ਬੁੱਕ ਸ਼ਾਪ, ਲੁਧਿਆਣਾ।
10. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਫਰੈਂਕ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ, ਵਾਰਿਸ਼ ਸ਼ਾਹ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।
11. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ, ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਦੇਸੀ ਖੇਡਾਂ, ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ।
12. ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼ੀ, ਲੋਕ ਕਲਾ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ, ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ।
13. ਖੋਜ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ।